

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume: 20 Issue: 1 Year: 2023

A thematological comparison between the texts “Sult” by Knut Hamsun and “Der Hungerkünstler” by Franz Kafka and the film “The Hunger Games” by Gary Ross

Knut Hamsun'un “Sult” ve Franz Kafka'nın “Der Hungerkünstler” adlı metinleri ile Gary Ross'un “The Hunger Games” adlı filmi arasında tematolojik bir karşılaştırma¹

**Funda Kızıler Emer²
Ertuğrul Demir³**

Abstract

In this study, a thematological comparison is made between Knut Hamsun's (1859-1952) “Sult” (1890) and Franz Kafka's (1883-1924) “Der Hungerkünstler” (1922) and the film “The Hunger Games” (2012) directed by Gary Ross (1956-). In this study, which theoretically falls within the scope of comparatistics (comparative literary studies), two cult texts by two distinguished authors from Norwegian and Austrian literature and a famous feature film are analysed comparatively on the axis of a common theme. Knut Hamsun, the Nobel Prize-winning Norwegian writer Knut Hamsun gained worldwide fame with his novel, originally titled “Sult” in Norwegian and translated into Turkish as “Hunger”. The novel, which has

Özet

Bu çalışmada Knut Hamsun'un (1859-1952) “Sult” (1890) ve Franz Kafka'nın (1883-1924) “Der Hungerkünstler” (1922) adlı metinleri ve Gary Ross'un (1956-) yönettiği “The Hunger Games” (2012) adlı sinema filmi arasında tematolojik bir karşılaştırma yapılmıştır. Kuramsal açıdan komparatistiğin (karşılaştırmalı yazınbilim) kapsam alanına giren bu çalışmada, Norveç ve Avusturya yazarlarından iki seçkin yazarın iki kült metni ile ünlü bir sinema filmi, ortak bir tema ekseninde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Nobel edebiyat ödüllü Norveçli yazar Knut Hamsun, Norveççe orijinal adı “Sult” olan ve Türkçeye “Açlık” diye çevrilen romanıyla dünya çapında bir ün kazanmıştır. Otobiyografik özellikler taşıyan

¹ Prof. Dr. Funda Kızıler Emer'in danışmanlığında, Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Sosyal Bilimler Enstitüsünde gerçekleştirilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı, fkiziler@sakarya.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-2204-3063>.

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, ertugruldemir1567@gmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4507-0606>.

autobiographical features, explores the inner world of the main character, who is a writer like Hamsun himself and suffers from both mental and spiritual starvation, while also addressing the changes in social-cultural values, perspectives and living conditions. In his narrative "The Hunger Artist" ("Der Hungerkünstler"), Franz Kafka tells the story of a man who becomes a professional hunger artist and makes a living by starving himself for a long time. In the film "The Hunger Games", a young woman living in poverty and other lower-class people like her fight for life and death in a game played by the upper classes. The aim of the study is to compare the common theme we have identified in these two cult texts representing the epic genre written in two different European countries with the cinema film "The Hunger Games", a different media (art) product that became famous in our country in a short time. In this way, the aim of the study is to reveal the similarities and/or differences in the theme of hunger in different arts/media of different times, different countries and different arts/media, and to reveal the basic phenomenon lying behind this, namely the criticism of the bourgeoisie capitalist order, the main common target where the arrows of criticism of the artists meet.

Keywords: Knut Hamsun, Franz Kafka, Suzanne Collins, Gary Ross, Hunger, comparative literary studies.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

roman, Knut Hamsun'un kendisi gibi bir yazar olup hem zihinsel hem de ruhsal açıdan büyük bir açlık çeken ana karakterin iç dünyasını keşfe çıkarken, toplumsal-kültürel değerlerin, bakış açılarının ve yaşam koşullarının değişimini de ele alır. Franz Kafka "Açlık Sanatçısı" ("Der Hungerkünstler") adlı anlatısında, profesyonel bir açlık sanatçısı olup uzun zaman aç kalarak geçimini sağlayan bir adamın öyküsünü anlatır. "Açlık Oyunları" ("The Hunger Games") filminde ise yoksulluk içerisinde yaşayan genç bir kadının ve onun gibi diğer alt sınıftan gelen insanların, üst sınıflar tarafından oynatılan oyundaki ölüm-kalım savaşını anlatır. Çalışmanın amacı; iki farklı Avrupa ülkesinde kaleme alınan epik türün temsilcisi bu iki kült metinde tespit ettiğimiz ortak temayı, ülkemizde de kısa sürede ünlenecek farklı bir medya (sanat) ürünü olan "The Hunger Games" adlı sinema filmiyle karşılaştırmaktır. Bu şekilde çalışmada ulaşılmak istenen hedef; açlık temasının farklı zamanların, farklı ülkelerin, farklı sanatlarında/medyalarında hangi açılardan benzerlik ve/veya farklılıklar gösterdiğini ortaya koyarak, bunun arka planında yatan temel olguyu, yani sanatçıların eleştirileri oklarının bulunduğu asıl ortak hedefi, burjuvazi kapitalist düzen eleştirisini açığa kavuşturmadır.

Anahtar Sözcükler: Knut Hamsun, Franz Kafka, Suzanne Collins, Gary Ross, Açlık, karşılaştırmalı yazınbilimi.

1. Giriş

Bu çalışmada, dünya yazınında büyük ün kazanmış Norveç asıllı yazar Knut Hamsun'un (1859-1952) ve Avusturya yazınının en seçkin temsilcilerinden olan Franz Kafka'nın (1883-1924) düzyazı türüne giren kült metinleri ile Amerikan yazınından Suzanne Collins'in (1962-) romanından sinemaya uyarlanarak dünya sinemasının kült filmleri kategorisine dahil olan bir sinema filmi ortak bir tema ekseninde karşılaştırılmıştır.

Çalışma konusu olarak seçilen yapıtlar sırasıyla şunlardır: Knut Hamsun'un roman türüne giren "Sult" (1890) ve Franz Kafka'nın anlatı türüne giren "Der Hungerkünstler" (1922) adlı metinleri ile Gary Ross'un yönettiği "The Hunger Games" (2012) adlı sinema filmidir. 1900'lü yıllarda

Avrupa'nın farklı ülkelerinde epik türde kaleme alınmış olan bu iki metin ile milenyum sinemasının yarattığı olan bu film, adlarının da ortaya koyduğu gibi, açlık olgusunu izlemek için edinmiştir. Çalışma; kuramsal açıdan yazınlar, diller/ sanatlar ya da medyalar arasında "sınır aşımı" kavramıyla irasallaşan komparatistğin (karşılaştırmalı yazınbilim) kapsam alanına girmektedir (Corbineau-Hoffmann, 2000, s. 87-88); (Kızıler Emer, 2019, s. 159-183).

Etimolojik kökeni Latince comparatio, comparare sözcüklerine dayanan "komparatistik", öncelikle bir 'karşılaştırma' eylemine karşılık gelir. Komparatistik; karşılaştırma yönteminin, ilk olarak 19. yüzyılın Fransa'sında tıp ve biyoloji bilimlerinde "karşılaştırmalı" sıfatıyla birlikte kullanılıp bilimsel yaygınlık kazanmasıyla ortaya çıkmış, sonra siyaset, hukuk, dilbilim ve başka uzmanlık alanlarına da uygulanarak yazın dünyasına transfer edilmiştir (Baytekin 2006, s. 74-75); (Kızıler Emer, 2017, s. 153). Bu disiplinlerin hemen hepsinin ortak sorunları şöyle sıralanabilir:

"(a) tipolojik karşılaştırma; (b) genetik karşılaştırma; (c) yabancı bir kültür bağlamındaki alımlama sorunları; (d) yazınsal ya da uzmanlık dili gerektiren metinlerin çevrilmesindeki sorunlar; (e) dönemselleştirme (Almanya ve Fransa'da, yazınsal ve siyasal romantizmin simbiyotik birlikteliğinin yarattığı sorudaki gibi) sorunu; (f) tematolojik sorunlar" (Nünning 2004, s. 127).

Bu çalışmada da ortak konu, motif ekseninde tematolojik bir karşılaştırma yapılmıştır. İnceleme konusu olarak seçilen yapıtların adlarının da hemen ortaya koyduğu gibi, hepsinde izlemek için edinilen ortak ana konu 'açlık' olgusudur.

1920 yılında Nobel Yazın Ödülü'ne layık görülen Norveçli yazar Knut Hamsun, "Açlık" başta olmak üzere Türkçeye de çevrilen "Gizemler" (1892), "Pan" (1894) ve Göçebe (1906-1912) adlı romanlarıyla dünya yazınında kendisine sağlam bir yer edinmeyi başarmıştır. Kasvetli ve nihilist itkileri ağır basan bir roman evreni yaratan Hamsun, roman kahramanlarının iç dünyalarının arkeolojisine yönelir; onların bilinçdışına ötedikleri şeytani karanlık güçlere karşı mücadelesini ele alarak, psikolojik ve duygusal yaşamlarını derinlikli olarak betimler. İnsan ruhunun derinliklerine yönelen Hamsun'un tarzı, bilinç akışı tekniği gibi modernist anlatım tekniklerinin yoğun olarak kullanımıyla irasallaşır. Hamsun'un yapıtları genellikle yalnızlık, izolasyon, yabancılaşma ve modern dünyada anlam arayışı gibi ruhsal ve varoluşsal yönü ağır basan temaları işler. Çalışmada inceleme konumuz olan ilk yapıt, Knut Hamsun'un Norveççe orijinal adı "Sult" olan "Açlık" adlı romanıdır. 1890 yılında yayımlanan bu roman, 19. yüzyılın Norveç'inde, Kristiana'da, yoksulluk ve sefalet içinde yaşayan Andreas adlı genç bir yazarın yaşamına odaklanır. Hamsun gibi bir yazar olan Andreas, roman boyunca açlık ve yoksulluk çeker. Yaşadığı olumsuz koşullar yüzünden ruhsal- zihinsel ve fiziksel sağlığı bozulur. Roman, açlığın ve yoksulluğun insan ruhunda; algıları ve duyarlılığı diğer insanlardan daha gelişkin bir sanatçı-yazar olan ana figürün aklında, ruhunda ve bedeninde açtığı yaraları, bunların yol açtığı olumsuz etkileri bilinç akışı tekniğini kullanarak betimlemesiyle dikkat çeker.

Dünya yazınına "Kafkaesk" kavramını getiren ve geçmişten günümüze etki gücünden hiçbir şey yitirmeyen kült metinlerin yaratıcısı olan Franz Kafka'nın "Açlık Sanatçısı" ("Der Hungerkünstler") adlı anlatısının ana figürü ise bedenini çok uzun süre aç bırakma konusunda uzmanlaşmış bir sanatçıdır. Türlü sarklerde açlık çeken bedenini sergilediği gösteriler – ki bu tarz gösteriler günümüzde "performans sanatı" diye nitelendirilmektedir – sayesinde geçimini sağlar. Bu nedenle kendisine "açlık sanatçısı" adı verilir. Metinde, yemek yemeden geçirdiği en uzun oruç gösterisi anlatılır. Açlık sanatçısı, zaman geçtikçe daha çok güçsüzleşir ve en sonunda artık sanatını sergileyip gösteremez hale gelir. Kendilerine açlık performansını sergilediği kitleyle hiçbir bağı olmayan açlık sanatçısı, en uzun orucunu tutmak için başladığı gösterinin sonunda, artık halkın beğenisini kazanamaz ve onların kendi sanatıyla ilgilenmez oluşundan, yalnızlığından ve tecrit edilmişliğinden dolayı ölür. Kafka'nın "Açlık Sanatçısı" adlı bu anlatısında, sanatın anlam(sızlık)ı ile beraber genel olarak modern dünyada yaşayan öznenin varoluş sorunsalını, iletişimsizliğini, yalnızlığını ve yabancılaşmışlığını kasvetli bir bakış açısıyla eleştirdiği gözlenir.

Amerikalı senarist-yazar Suzanne Collins'in 2008'de yayımlanan romanı, 2012'de Amerikalı yönetmen-senarist-yapımcı Garry Ross tarafından, aynı adla ("The Hunger Games") sinema sanatına uyarlanmıştır. Josh Hutcherson, Liam Hemsworth, Jennifer Lawrence ve Woody Harrelson'ın rol aldığı film, 23.03.2012'de gösterime girmiştir. Filmin konusu, fiktif bir distopik-apokaliptik ülke olan Panem'de her yıl düzenlenen bir etkinlik üzerinedir. Ekonomik açıdan alt sınıftan gelen insanların, üst sınıftaki insanlara seyirlik olarak oynamaya zorlandığı bu oyun, aslında oyuncular için bir oyun değil, ölüm-kalım savaşı anlamına gelir. Her yıl düzenlenen oyun çerçevesinde, ülkenin 12 mntikasında yaşayan alt sınıfı oluşturan halk kesiminden, bir kız ve bir erkek haraç olarak istenir. Haraçlar, eski zamanlardaki gladyatör oyunlarındaki gibi bir arenaya gönderilir ve oyuncular burada, en sonunda yalnızca bir tanesi hayatta kalana kadar birbirleriyle savaşmak zorunda bırakılırlar. Film, başrol oyuncusu Katniss'in, kardeşinin yerine yarışmaya gönüllü olarak katılarak verdiği mücadeleye odaklanır. Pandem'e egemen güç olan Capitol'un halka zulmüne odaklanan filmde, toplumsal ve ekonomik sınıf ayrımı eleştirilir.

Çalışmanın amacı; iki farklı Avrupa ülkesinde kaleme alınan epik türün temsilcisi bu iki kült metinde tespit ettiğimiz ortak temayı, ülkemizde de kısa sürede ünlenen farklı bir medya (sanat) ürünü olan "Açlık Oyunları" ("The Hunger Games") adlı sinema filmiyle karşılaştırmaktır. Bu şekilde çalışmada ulaşılmak istenen hedef; açlık temasının farklı zamanların, farklı ülkelerin, farklı sanatlarında/ medyalarında hangi açılardan benzerlik ve/ veya farklılıklar gösterdiğini ortaya koyarak, bunun arka planında yatan temel olguyu, yani sanatçıların eleştiri oklarının buluştuğu asıl ortak hedefi, burjuvazi kapitalist düzen eleştirisini açığa kavuşturmaktır.

Yaklaşık yüzyıllık bir geçmişi olan sinema sanatı; yazılı/ görsel/ işitsel boyutlarıyla yazın başta olmak üzere, fotoğraf, müzik vb. başka sanatları bünyesinde harmanlayan yapısıyla (Gülşen, 2016, s. 127-132) diğer sanatlara göre görece daha gençtir. "Yedinci sanat" diye nitelendirilen bu genç sanat, özellikle görsel-işitsel anlatım olanakları açısından daha güçlü ve geniş kitlelere hitap etmesiyle diğer sanat dallarından görece daha etkili bir sanat dalı/ medya aracı olarak öne çıkar. Birbirine kaynaklık eden yazın ve sinema sanatları arasında oldukça güçlü bir alışveriş vardır. Her ikisi de temelde insan ve toplum yaşamını farklı boyutları ve kesitleriyle hitap ettiği kitleye hissettirmek ve alımlayıcısı konumundaki bu hedef kitlenin; fiziksel ve ruhsal açılarıyla farklı yaşantıların/ deneyimlerin/ duygu ve düşüncelerin gerçekliğiyle hesaplaşmaya girmesini sağlamaktır. Her ikisi de iletişim alanındaki farklı birer medyaya/ sanata karşılık gelen yazın ve sinema arasındaki etkileşim ilişkileri "medyalararasılık" diye adlandırılır ve özellikle, yazın dünyasından sinemaya transfer edilen (Literaturverfilmung) birçok motif ve konuyla öne çıkar. Medyalararasılık, "medyalar arasındaki karşılıklı etkileşimden yararlanmak üzere yazarlar ve sanatçılar tarafından kullanılan estetik bir yöntem olarak tanımlanabilir." Bir medyadan başka bir medyaya konu, teknik, söylem vb. aktarımı, "bu öyküden ya da konu eden medyanın sınırlarını" (Kayaoğlu, 2009, s. 9) genişletir. İlk kez Rajewsky tarafından yapılan sınıflandırmaya göre, üç farklı medyalararası ilişkisi mevcuttur: "medya kombinasyonu (birleşimi), medya değişimi (Medienwechsel) ve medyalararasılık ilişkileri (intermediale Bezüge)" (Rajewsky, 2002, s. 199; akt.: Keleş, 2016, s. 79); (Kızılar Emer, Funda & Kerimustaoglu, 2019, s. 531-533).

Amerikalı yazar Suzanne Collins'in "The Hunger Games" (2008) adlı romanından, Amerikalı yönetmen Gary Ross'un yönetmenliğinde sinemaya uyarlanan dram ve aksiyon türündeki film arasındaki medyalararasılık ilişkisi; bir medyanın yönetmen tarafından yeniden yorumlanarak başka bir medyaya aktarılmasına karşılık gelen "medya transformasyonu" kategorisine eklenebilir. Nitekim yazın dünyasından sinemaya yapılan uyarlamalarda genellikle medya dönüştürümü tekniği kullanılmaktadır.

Ancak biz burada, romandan filme uyarlamanın nasıl gerçekleştirildiğini değil, inceleme nesnesi olarak seçtiğimiz üç medyadaki ortak konunun nasıl işlendiğini araştırdık. Norveç, Avusturya ve (tali olarak İngilizce yazınla) Amerikan sinemasını buluşturan yazınlararası ve

medyalar/sanatlararası unsurlarıyla öne çıkan bir komparatistik çalışması olan bu makalede kullandığımız yöntem, bu bakımdan öncelikli olarak, tematolojik karşılaştırma türüne girmektedir. Söz konusu yapıtları üreten sanatçılar arasında doğrudan bir temas ilişkisi olmayıp dolaylı olarak, yani kronolojik olarak ardılların öncekilerin metinlerini okumuş olması üzerinden gerçekleşen bir etkileşimin olması muhtemeldir. Bununla birlikte biz bu çalışmada, doğrudan ya da dolaylı etkileşim ilişkilerini araştıran genetik karşılaştırma yönteminden ziyade, birbirine benzer tarihsel, toplumsal ve üretimsel koşulların ürünü olarak ortaya çıkan tipolojik karşılaştırma yönteminden yararlandık (Zima, 2011, s. 51); (Aytaç 2003, s. 95-96); (Kızıler Emer, 2014, s. 45-46). Bu çalışma, klasik Marksist öncülün; toplumdaki üretim araçları ve ilişkilerini tanımlayan "alt yapı"daki ekonomik koşulların, toplumun üst yapısına dâhil olan sanat ve yazın dünyasını biçimlendirdiği savından (Marks&Engels, 2016, s. 24-25) hareket eden Zirmunskij ve Đurişin'in öncüsü olduğu Marksist ekolün düşünceleri ışığında gerçekleştirilmiştir.

2. Yazarlara, Yönetmene ve Seçilmiş Eserlere Genel Bir Bakış

a) Knut Hamsun ve "Açlık"

Knut Hamsun, 4 Ağustos 1859'da Lom, Gubrandsdal, Pedersen'de doğmuştur. Hamsun dört yaşındayken, ailesi Nordland'da varlıklı bir amcanın çiftliğine taşınır. Dokuz yaşına geldiğindeyse, borçları yüzünden postanede çalışan başka bir amca olan Hans Olsen ile yaşamaya gönderilir. Knut, onu aç bırakıp döven amcası ile beş yıl çalışır.

Eğitimi tamamlandıktan sonra Hamsun, Norveç'in kuzeyinde, mağaza memuru, gezgin tüccar, kunduracı çırağı, şerif yardımcısı ve öğretmen olarak hayatını devam ettirmeye çalışır. Geçen yıllar boyunca sürekli yazarak kendini geliştirir. 1877'de ilk romanı olan "Den Gaadefulde (Gizemli Olan)" yayınlanır. 1878'de "Et gjensyn" (Bir Buluşma) adlı bir şiir ve "Bjoerger" adlı bir başka romanı daha basılır. 1879'da tekrar güneye dönen Hamsun, aldığı çok düşük maaşla, açlık ve yoksulluk sınırlarında yaşar. Bunlara rağmen yazınsal çalışmalarına devam eden Hamsun, kütüphanelerde bulunduğu, ilgisini çeken hemen her kitabı okur. 1882'de Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eder ve orada başarı ve refaha kavuşmayı hayal eder. Ancak umutları boşa çıkmıştır, burada da zorluk ve hastalık dolu bir hayat sürer, 1884'te Norveç'e döner.

Sonra tekrar Amerika'ya giden ve gazeteci olarak çalışan Hamsun, daha sonradan Kopenhag'a yerleşir. Tam adı Knut Pedersen Hamsund olan yazar, Mark Twain hakkında yayınladığı makalede isminin yanlış yazılması nedeniyle, Knut Hamsun adıyla tanınmıştır. Hamsun, ilk büyük romanı olan "Sult" (Açlık, 1920) ile yazarlık alanında özgün ve yaratıcı bir yeteneği olduğunu herkese kanıtlar. Yazın dünyasında adı duyulup tanınmaya kadar ağırlıklı olarak toplumsal düzendeki aksaklık ve kötülükleri anlatmaya odaklanan Hamsun bu süreçte, toplumsal sorunları gittikçe daha karmaşık olay örgüleri içinde sunmaya yönelir. Açlık romanı ise, dış dünyadaki sorunlar yerine bir sanatçının iç dünyasına odaklanır. Hamsun'un en büyük romanlarından bazıları şunlardır: "Mysterier" (1892; Mysteries, 1927), "Pan, of Loeitnant Glahn'ın kâğıdı yazarı (1894; Pan, 1920) ve "Victoria: En kaerlighedshistorie" (1898; Victoria, 1923). Hamsun bu dönemde yazının ne'liğine dair yeni fikirlerini yansıtan kısa öyküler, denemeler, oyunlar ve şiirler de kaleme almıştır.

Hamsun'a Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandıran Markens groede (1917); Growth of the Soil (1920), doğanın önüne çıkarabileceği her türlü zorluğa göğüs geren çetin bir çiftçinin öyküsüdür. İlk evliliği kısa süren Hamsun, ikinci evliliğinde de mutluluğu yakalayamaz. Hamsun, yaşamdan en büyük zevki çiftliğinden ve yazılarından alır, ama yaşlandıkça zihinsel gücü ve yaratıcı yetenekleri onu hayal kırıklığına uğratmaya başlar. 1940'ta Nazileri memnuniyetle karşılayarak, halkı silahlarını bırakıp Nazi yönetimini kabul etmeye teşvik eden gazete başyazıları yazdığı anda ünü büyük zarar görür. Nazizme o kadar inanır ki, Adolf Hitler ile şahsen tanışır ve Nobel Ödülü madalyasını Joseph Goebbels'e sunar. 1945'te tutuklanır, Nazilerle iş birliği yapmakla suçlanır. Aylarca çeşitli hastanelerde ve huzurevlerinde

tutularak yargılanmayı bekler, çünkü yaşının ve akli durumunun yargılanmasına elverişsiz olduğu anlaşılmıştır. Bu tutukluluk sürecinde, kendisine yöneltilen suçlamalara karşı bir savunma olarak tasarladığı "Paa Gjengrodde Stier" (1949; Overgrown Paths, 1967) adlı metnini kaleme alır. Bu süreçte akli dengesinin yerinde olmadığına karar verilerek para cezasına çarptırılır ve serbest bırakılır. Artık insanlara söyleyecek bir şeyi kalmadığına inanan Hamsun, bir daha hiç yazmaz ve üç yıl sonra vefat eder (Barry, 2013, s. 368); (Magill, 2011, s. 1537-1540).

Knut Hamsun, kendisini dünya çapında büyük bir üne kavuşturan "Açlık" adlı romanında, Kristiana'da aç ve yoksul olarak hayatını devam ettirmeye çalışan ve yaşamdaki tek hedefi, iyi bir yazar olmak olan Andreas'ın hayatını anlatır. Hamsun'un kendisi gibi bir yazar olan Andreas'ın yazıları çok nadir olarak kabul edilmektedir. Kazandığı az para ile bir otelde yaşamaya çalışmaktadır. Ancak yazıları çok az kabul görüp yayımlandığı, çok az para kazanabildiği için, en sonunda otel odasının parasını ödeyemez hale gelir ve sokaklarda yaşamaya başlar. Bu durum Andreas'ı yıldırılmamakta ve aksine yazarlığa daha da sıkı sarılmaktadır. Açlık ve yoksulluk içerisinde yazmaya çalışan Andreas, insanlara karşı olan yardımsever tutumunu da elinden bırakmaz. Sokakta kendisinden çok daha muhtaç durumda olan insanlarla her şeyini paylaşmaya çalışır.

Kendi iç dünyasında sürekli olarak yazdıklarının yayımlanması konusunda bir sonuç elde edememesinin, yazılarının kabul edilip takdir görmemesinin nedenlerini sorgulamaktadır. Öte yandan açlıkla mücadele etmekte olan Andreas, açlıktan dolayı, vücudunda oluşan yaraların acısını bile hissedememektedir. Bu yoksul, sefil ve aç hali ile dilenci zannedilmesi, onun gururunu kırar, bu nedenle mesleği ve ismi hakkında yalan söyler. Polisten bir yer isteyen Andreas, kendini gazeteci olarak tanıtır ve aslında kalacak yerinin olduğunu, ama saatin geç olması dolayısıyla evine gidemeyeceğini söyler. Açlığı artık o kadar çok artar ki onu bastırmak için talaş çiğnemeye başlar. Bir gün avans verilip yazısına sayılması teklif edildiğinde Andreas, artık yazamayacağını düşündüğü için aç olmasına rağmen bu teklifi reddeder. Girdiği bir bakkalda çırak başka birine vermesi gereken para üstünü ona verir. Buna itiraz etmeden parayı kabul eder. Bu para ile biftek yer, ancak hemen sonrasında da kusmaya başlar. Daha sonra bir kadınla tanışır, ancak kıyafetlerinin pis ve özensiz oluşu yüzünden utanır. Bakkaldan aldığı parayı da bir başka yoksula verir. Bir lokantadan köpek için kemik ister, ama kemikler aslında kendisi içindir. Bir otel bulur, ancak parasını ödeyemediği için otel sahibi odayı başka biri için kiraya vereceğini söyler. Onu alt katta kendisi ve ailesi ile yaşadığı yere götürür. Artık sokaklarda kalmayacak olmak, onu mutlu eder. Daha sonra kaldığı bu yerden de atılınca, artık açlığı dayanılmaz bir hal alır. Bir gemi kaptanı ile karşılaşır ve ondan iş ister. Kaptan genç bir işçi aradığını söyler, ancak o her işi yapabileceğini söyleyince ikna olan kaptan, onu gemide işe alır. Andreas, aç ve yoksul halde yaşadığı Kristiania'ya son kez bakıp oradan ayrılır.

b) Franz Kafka ve "Açlık Sanatçısı"

Yahudi asıllı bir ailenin çocuğu olan Kafka, 3 Temmuz 1883'te doğmuştur. Bebekken ölen iki erkek kardeşinin haricinde üç kız kardeşi vardır. Baskıcı ve otoriter bir baba portresi çizen Hermann Kafka'nın, oğlu Kafka ile ilişkisi hep mesafelidir. Annesi Julie Kafka ise tam tersine sevgi ve şefkat dolu bir kadındır.

Avusturya-Macaristan lisesinde eğitim gören Kafka 1901 yılında lise eğitimini tamamlamış, ardından Ferdinand Üniversitesi'nde eğitim görmüştür. Hayatını kaleme alan Max Brod ile 1902 yılında tanışmış ve 1904 yılında "Beschreibung eines Kampfes" adlı yapıtını yazmıştır. Hukuk üzerine giden Kafka, stajını mahkemede yaptı. Üniversite eğitimini 1906'da bitirmiş ve 1907'de Assicurazioni Generali adlı ünlü İtalyan şirketinde çalışmaya başlamıştır.

Bohemya Krallığı İş Kazaları Sigorta Şirketi'nde çalışan Kafka, emekli olana kadar orada devam eder. Eğitimini, hukuk alanında tamamlayan Kafka, 1909 yılında İtalya'da bir süre kalır. Daha sonra birkaç farklı şehre yolculuk yapar ve ardından Felice Bauer ile tanışır. İki kez ayrılıp barıştığı ve

en son, kesin olarak ayrıldığı Bauer dışında, Milena Jesenka ve Dora Diamant hayatına giren diğer kadınlardır. Birçok kez evlenmek istemesine rağmen sadece nişanlanmış, ancak hiç evlenmemiştir.

Almanca yazının en önemli yazarlarından biri olan Kafka, öldüğünde yakılmasını istediği kitaplarını Max Brod'a vermiş, ancak Brod eserleri yayımlamıştır. 1917'de rahatsızlanan Kafka hastaneye kaldırılmıştır ve kanser teşhisi konmuştur. Sonrasında ise yayılan kanserle birlikte çok ileri boyutta devam eden rahatsızlık sonucu 1924 yılında vefat etmiştir (Barry, 2013, s. 450); (Magill, 2011, s. 1900-1902); (Robertson, 2004, s. 1-25); (Schmitz-Emans, 2011, s. 20-26); (Wagenbach, 2008, s. 183-184).

Kafka'nın "Açlık Sanatçısı" adlı anlatısında, bir açlık sanatçısı hikâyesinin baş kahramanıdır. Aç kalarak para kazanmakta ve bunu insanlara sergilemektedir. Ona olan ilgi ise zamanla azalır. Çocukların onu gördüğünde hayretler içerisinde kalmasına karşın, onu izleyen yetişkinler bu durumu sadece bir gösteri olarak görüp sıradan bir seyir zevki yaşamaktadır.

Mesleği aç kalmak olan sanatçı hiçbir şekilde bir şey yememekte, sadece ağzı kurduğunda birkaç yudum su içmektedir. İzleyiciler her ne kadar yemediğini bilseler de ona karşı güven duygusu çok azdır. Gizlice yediğini veya açlığa uzun süre katlanabilmesinin başka bir kolay yolu olduğunu düşünürler. Bu güven duygusunun oturması için sanatçının başında kasaplar nöbet bekler, ancak yine de ona güvenmeyen izleyiciler bulunmaktadır. Bu güvensizlik, sanatçı için mesleğine olan haksızlıktır.

Kırk gün süren açlık, sanatçı daha fazla aç kalabileceğini söylese de son bulur. İzleyicilerin şanslı olarak gördüğü iki izleyici onun kafesten çıkarılmasına yardım eder. Yemek yiyeceği yere kadar ona eşlik ederler. İzleyicilerin sanatçıya karşı tebrik ve takdir bakışları sanatçıyı mutlu eder. Gösteri sahibi onun daha fazla aç kalabileceğini izleyicilere söyler ve kafesteki fotoğraflarını gösterir. Bu fotoğrafları satan gösteri sahibi sanatçıyı acındırmakta ve ilgi çekici hale getirmektedir. Ancak bu durum sanatçının cesaretini kırar ve sanatçı insanların kendisini anlamadığını düşünür.

Zamanla sanatçıya olan ilgi azalır. Daha sonrasında gösteri sahibi ile yolları ayrılır ve sanatçı bir sirk ile anlaşarak aç kalma mesleğini orada devam ettirir. Ancak sirke gelen insanlar açlık sanatçısını görmesine rağmen, kısa bir duraklamadan sonra geçip gitmektedirler. Buradaki bu çok az ilgi de azalmaya başlayınca, sanatçının varlığı neredeyse unutulmuş olur. Kötü durumda olan sanatçı hala mesleğini icra etmeye çalışır ve bir gün samanların altında ölür. Samanlarla birlikte sanatçıyı gömerler.

c) Suzanne Collins, Gary Ross ve "Açlık Oyunları"

Suzanne Collins 10 Ağustos 1962 tarihinde dünyaya gelmiştir. Üç kardeşi olan Collins aralarında en küçük olanıdır. Amerikan vatandaşı olan Collins ve onun ailesi tarihe oldukça ilgilidir. Bunun nedeni ise babasının ABD Hava Kuvvetleri'nde bir subay olmasıdır. Liseyi Alabama Güzel Sanatlar Okulu'nda okumuş ve ardından Indiana Üniversitesi'nde tiyatro ve telekomünikasyon okumuştur. New York Üniversitesi'nde yüksek lisans yapmış ardından televizyon programları için metinler yazmıştır. "Clarissa Explains It All" ve "Little Bear" gibi birçok çocuk programı projelerinde yer almıştır. Daha sonralarda başarıları ile baş yazar olarak da görev yapan Collins, yazarlığı çok sevmiştir ve Proimos onu kitap yazmaya teşvik etmiştir. Collins, Charles "Cap" Pryor ile 1992 yılında evlenmiştir. Charlie ve Isabel adında iki çocukları bulunmaktadır (Bkz. www.biography.com, 2022); (Bkz. www.britannica.com, 2022); (Bkz. suzannecollinsbooks.com, 2022).

2008 yılında yayımlanan "Açlık Oyunları" adlı romanı çok fazla rağbet gördüğü için, bunu bir roman-serisi haline getirmiştir. 2012 yılında "Açlık Oyunları" romanı sinemaya uyarlanır ve dünya çapında çok ses getirir. Senarist olan Arthur A. Ross'un oğlu Gary Ross, roman yazarı olarak başladığı kariyerini senarist olarak sürdürür. Yazdığı uyarlamalardan epey iyi bir gelir elde edildiğini görünce, kendisi bir senaryo yazmaya karar vermiştir. Tom Hanks'ın oynadığı, Penny Marshall'ın yönettiği "Big" (1988), Anne Spielberg ile yazdığı önemli bir senaryodur. Spielberg ve Ross, en iyi senaryo

Oscar'ının yanı sıra Amerika Yazarlar Birliği Ödülü'ne aday gösterilirken, film Altın Küre'ye aday gösterilir. Ross, senaryonun yanı sıra oyuncularını set sırasında izler ve daha sonra Stella Adler ile oyunculuk eğitimi almaya karar verir. Birkaç oyun yöneterek deneyim kazanır ve Pleasantville'i (1998) yazdıktan sonra, yönetmen koltuğuna adım atmaya hazır olduğuna karar verir. Oldukça başarılı bulunan film, üç Oscar adaylığı kazanmıştır. Ross, en iyi senaryo dalında Altın Golden Satellite Ödülü'nün yanı sıra en umut verici yapımcı dalında Nova Ödülü'nü kazanırken, aktris Reese Witherspoon, çığır açan kadın performansı dalında Genç Hollywood Ödülü'nü ve yardımcı yıldızı Tobey Maguire, genç bir oyuncu tarafından en iyi performans dalında Satürn Ödülü'nü kazanmıştır. Ross, 2012'de de Suzanne Collins'in "Açlık Oyunları" adlı romanını sinema filmine dönüştürmüştür. Gary Ross, Allison Thomas ile evlidir, Claudia ve Jack adında iki çocuğu vardır (Bkz. www.tribute.ca, 2022); (Bkz. www.wikiwand.com, 2022).

Collins'in aynı adlı romanından sinemaya uyarlanan "Açlık Oyunları" adlı filme gelince; Katniss Everdeen filmin baş rolünde oynar. Diğer mıntıklar gibi yoksul mıntıkada annesi ve kardeşi ile yaşamaktadır. Her yıl düzenli olarak bir yarışma düzenlenmektedir. Kura ile her mıntıkadan bir kız bir erkek yarışmacı seçilmektedir. Bu sene ise Katniss'in kardeşi Primrose seçilmiştir. Ancak Katniss kardeşini birbirlerini öldürmeleri gereken bu yarışmaya göndermek istememektedir. Bu nedenle gönüllü olur ve o mıntıkadan seçilen Peeta ile yarışmaya katılmaktadır. Katniss ve Peeta, Capitole gitmek için lüks bir tren yolculuğuna çıkarlar. Her mıntıkada için trende daha önce yarışmayı kazanmış olan akıl hocaları bulunmaktadır. Akıl hocaları onlara danışmanlık yapar. Capitole'e gittiklerinde oradaki ihtişam onları büyülemektedir. Herkes bolluk ve ihtişam içerisinde yaşamaktadır. Mıntıkadan gelenlere haraç denmektedir. Bu haraçlar bir alanda birbirleri ile savaşıyor ve sağ kalan şampiyon olacaktır. Haraçlar yarışma sırasında destekler almak adına süslenilerek insanların karşısına çıkarılır ve insanlar arasından sponsor bulmaları gerekmektedir. Katniss ve Peeta kıyafetleri ile herkesi büyülemiş ve orada popüler olmayı başarmışlardır. Daha sonra yarışma gününe kadar haraçlar eğitime girer ve savaş dersleri, teknikleri alırlar. Haraçlar, yöneticilerin ve oyun kurucuların karşısında hünerlerini sergilerler ve bu sırada Katniss, sinirlenerek gözlemcilerin ellerindeki elmayı vurur ve bu durum sonucunda çok etkilenirler. Bu cesaretine karşılık Katniss en iyi puanı alır.

Yarışma alanına haraçlar bırakılır ve sonra ortada bulunan eşyalar herkesin yöneldiği yer olur ancak Peeta tersine koşmaktadır. Akıl hocasının söylediğini uygulamayan Katniss ortaya gider ancak orada mücadele etmek zorunda kalır fakat şansını birleştirebilir ve hemen oradan uzaklaşır. Bu alan bilgisayar sistemleri ile yönetilmekte, arenadaki her şey bu odadan yapılmaktadır. Mücadele sırasında birçok kişi ölür, geri kalanlar ise ormanda saklanmak için kaçar. Haraç öldükçe top sesi duyulmaktadır. Yarışma sırasında birkaç kişi bir araya gelerek grup şeklinde yarışa devam etmektedir. Bu grup Katniss'i bir ağaçta dinlenirken sıkıştırır. Bu sırada ağaçta genleri ile oynanmış zehirli arı kovanı vardır. Katniss kurtulmak için arı kovanını aşağı düşürerek, aşağıda bekleyenlere arıların saldırmasına sebep olur.

Günlerce süren mücadele sonucunda Katniss, Peeta ve diğer favori haraç vahşi köpeklerin saldırısına uğrarlar ve sonunda Katniss ile Peeta kalır. Sonrasında birbirlerini öldürmeyi reddeder ve bir oyun düşünerek zehirli üzümü beraber aynı anda yiyeceklermiş gibi yaparlar. Bu durumu kabul etmeyen oyun kurucular ikisini de şampiyon olarak seçer ve iki şampiyon olarak yarışmayı kazanırlar ve evlerine dönerler.

3. Açlık Kavramına ve Türlerine Özet Bir Bakış

"Açlık" denildiğinde genellikle fizyolojik açlık hali olan karın açlığı aklı gelse de aslında birden çok açlık şekli olduğu görülmektedir. Örneğin Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne bakıldığında, sözcüğün

birden çok anlamı vardır: "Aç olma durumu", "Kıtlık", "Aşırı istek içinde bulunma" (Bkz. sozluk.gov.tr, 2022) gibi birden çok anlam karşımıza çıkmaktadır.

Açlık sözcüğünün temel anlamı fizyolojik açıdan beslenme gereksinimine karşılık gelir. Fizyolojik açlık olgusu hem bireysel hem de (kıtlık şeklinde) toplumsal boyutta olabilir. Bununla beraber, psikolojik boyutları olan bir kavram olarak karşımıza çıkar. Genel olarak istenen, arzu edilen bir şeyden yoksun olma durumunu imlediği de savunulabilir. İnsanların elde etmek, sahip olmak, ulaşmak istediği, ama yoksun kaldığı şeyler, o bireyin yaşadığı psikolojik/ ruhsal/ düşünsel/ duygusal açlığı imlemektedir.

a) Fiziksel Açlık

Fiziksel açlık, insanın hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan besinleri al(a)maması, yeterli derecede beslenememesi durumunda oluşan somut açlık olgusuna karşılık gelmektedir.

Dünyadaki büyük gelişime ve değişime rağmen günümüzde hala fiziksel açıdan aç kalan, fiziksel açlığa maruz kalan ve/veya bırakılan çok sayıda insan bulunmaktadır. İnsanlar aç kaldığında düşünsel olarak da fiziksel olarak da normal davranışlar sergileyemez. Fiziksel açlık, aslında insan vücudunun her bir parçasını olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşamını idame ettirebileceği ölçüde beslenemeyen, asgari beslenme ihtiyacını karşılayamayan insanların haddinden fazla zayıflamaları ve türlü hastalıklar ile mücadele etmeleri buna örnek olarak gösterilebilir.

b) Psikolojik/ Duygusal Açlık

Psikolojik/duygusal açlık olgusu, fiziksel açıktan farklı olarak insanın beslenme ihtiyacına karşılık gelmez. Bu açlık türü daha çok, insanın özlemini çekip yaşayamadığı şeyler karşısındaki duygula(nımla)ra ve/ veya yaşayıp da psikolojisinde (genellikle olumsuz bir) etki yaratan olaylara yönelik olan bir açıktır. Daha açık bir anlatımla, bireyin kendini fiziksel olarak doyurmasının yanı sıra ruhunu da doyurması gerekmektedir. Psikolojik/duygusal açlık yaşayan bir insan fiziksel açlık halinde olabileceği gibi, fiziksel olarak daha fazla besin tüketmesi de söz konusu olabilmektedir. (Örneğin depresyona giren insanlar ya normalden çok daha az yer ya da normalden çok daha fazla yeme ihtiyacı duyar). İki durumda da aslında bireyin yaşadığı psikolojik/duygusal bir açlık durumu söz konusudur.

İnsan psikolojisini yönlendiren duygular insanı iyi veya kötü bir ruh haline büründürebilmektedir. İnsanın daha iyi veya daha kötü olmasını sağlamak ise psikolojik/duygusal açlık yaşayıp yaşamaması ile de doğru orantılıdır. Bu durum insanların karakterini ve hatta insanların birbirlerini etkileyerek oluşturduğu toplumun yönünü de değiştirmektedir.

c) Sosyo-Ekonomik Açıdan/Marksist Bakış Açısından Açlık

Sosyo-ekonomik açıdan açlık kavramının anlaşılmasında, Marksist bakış açısı yönlendirici konumdadır. Toplumdaki bireylerin ekonomik gücü ile doğru orantılı olarak oluşan sınıfsal ayrım Marksist bakış açısının temelini oluşturmaktadır. Ekonomi, toplum gibi bireyin de hayatını şekillendirmesinde rol oynayan en önemli faktörlerden biridir.

Sanayi devrimiyle birlikte hemen her alanda olduğu gibi, üretim etkinlikleri alanında da büyük bir dönüşüm gerçekleşir; geleneksel iş ve meslek sahipleri bilim ve teknolojinin getirdiği makineleşme ve sanayileşmeyle birlikte işsiz kalır ve yeni bir toplumsal sınıf ortaya çıkar: "işçi sınıfı" (proleterya). Kurulan bu yeni dünya düzeni içinde iki ana sınıf vardır: Bunların ilki, ekonomik ve siyasal açıdan iktidarı tek başına ele geçiren burjuva sınıfıdır. Diğeri ise alt sınıfı oluşturan işçi sınıfıdır. Burjuva, toplumun bu kesimindeki insanları köleleştirerek onun iş/ kol gücünün/ emeğinin sömürüsü ile üst sınıfa yerleşir. Burjuvazinin inşa ettiği kapitalist sistem içinde, en büyük emeği harcıyıp en zorlu şartlarda çalışan, buna rağmen en kötü yaşam şartlarında, açlık ve yoksulluk içinde yaşamaya mecbur kalan işçi sınıfıdır. Marksist eleştiri, burjuvazi-kapitalist sistemin çelişki ve aksaklıklarını ortaya çıkarmayı

eleştirerek, bu eşitlikçi düzen içinde kendi emeğine yabancılaşan işçi sınıfının hak ve özgürlüklerini kazanmasına odaklanır (Marks&Engels, 2016, s. 21-66).

Berna Moran, yazın incelemelerinde de kullanılan Marksist eleştiriyi şu şekilde açıklar:

"Marksist eleştiri, sosyolojik eleştiri gibi genellikle bir sanat olayının nedenlerini araştırır. Ancak sosyolojik eleştiri bu nedenlerin çeşitli olabileceğini iddia ederken Marksist eleştiri ekonomik koşullar ve toplumdaki sınıf çatışmalarını esas alır ve olayı bunlarla açıklar. Örneğin, sanatın kökeninde 'iş'in yattığını, ilkel toplumların yaşamak için girişlikleri faaliyetlerden doğduğunu; romanın orta sınıfın güç kazanması sonucu ortaya çıktığını; 'sanat için sanat' öğretisinin kapitalist düzende sanatçının toplumdaki konumunu koparak kendini yabancı görmesiyle başladığını ve burjuva sınıfına karşı bu tutumun "her şeyin satın alınabilir bir meta haline geldiği bu dünyada sanatçının meta üretmemeye kararından" doğduğunu gösterir. Kısacası sanatın, sanat türlerinin, akımlarının, üsluplarının, ekonomik altyapı ve sınıf çatışmalarıyla ilişkilerini belirterek bunların nedenlerini ortaya koyar" (Moran, 2002, s. 131-132).

Alt yapıyı oluşturan ekonomik etkinliklerin, üst-yapıdaki kültürel ve sanatsal üretim alanlarını biçimlendirdiği öncülüne dayanan klasik Marksist bakış açısı, yazınsal metinlerin incelenmesinde kuramsal-yöntemsel olarak kullanıldığında, yazarın dahil olduğu toplumsal sınıf da göz önüne alınarak; sosyal statü, sınıf farklılıkları, güçlerin çatışması, gelir düzeyindeki ve yaşam şartlarındaki haksızlık ve eşitsizlikler vb. olguların ön plana çıkarıldığı ve toplumsal, siyasal, ekonomik işleyişteki çarpıklıkların eleştirildiği görülmektedir. Üst yapı ürünü olarak değerlendirilen sanat ve yazın eserleri Marksist bakış açısı ile incelendiğinde eserin Marksist bakış açısıyla ne derecede örtüştüğü sorgulanır ve eğer Marksist yaklaşım ile tezat düşerse, bunun sebepleri araştırılır. O halde Marksist eleştirinin temelinde, burjuvazi-kapitalist düzen eleştirisinin bulunduğu belirtilmelidir.

Bu çalışmada karşılaştırılmak üzere seçilen yapıtlarda da kapitalist burjuva düzenindeki gelir eşitsizliğine, temel hak ve özgürlüklerin gasp edilmesine, toplumsal sınıf farkına ve tüm bunların bir göstergesi olarak açlık olgusuna yönelik eleştirel bakışın, ezilen ve mağdur edilen tarafın yanında olan Marksist bakış açısına yakın olduğu savunulabilir.

4. Üç Eserin Karşılaştırılması

"Açlık" romanındaki ana figür olan Andreas, bilerek ve isteyerek aç kalmamakta, düzenli veya düzensiz bir geliri olmadığı için, parasızlık yüzünden, yani zorunlu olarak fiziksel açlık yaşamaktadır. Doğru dürüst beslenebilmek için ekonomik gücü olmayan Andreas, bir şey yediğinde de onu kusmaktadır. Yazılarının kabul görüp yayınlanmaması yüzünden para kazanamayıp fiziksel olarak aç kalmakta, bir gün yazılarının yayınlanması arzusu ise onda anlatılamaz bir ruhsal/duygusal açlık yaratmaktadır. Bu haliyle hem fiziksel hem de ruhsal açlığı çok derin yaşamaktadır.

"Açlık Sanatçısı" anlatısında ise sanatçı ana figür, fiziksel açlığı en üst düzeyde – sanatsal açıdan – yaşar. Buradaki ana figür Andreas'ın tersine, aslında bilerek-isteyerek, mesleği/ sanatı gereği bu açlığı yaşamaktadır. Ancak bu fiziksel açlık, duygusal açlık ile de doğru orantılıdır. Aslında sanatçı fiziksel açlığı sanatı olarak icra eder ve sanatının saygınlığının, izleyiciler tarafından da takdir edilmesini arzu eder. Demek ki, fiziksel açlığı psikolojik/duygusal açlık nedeni ile yaşamaktadır. Ancak tipik bir Kafka metni olarak bu metnin okuru da ondaki çokkatlı anlamı asla sabitleyemez. Acaba aç kalmak/ açlık bir sanat olabilir mi? Metinde sanat olarak açlık mı anlatılmış, aç insanın yaşamda kalma sanatı mı yoksa sanatçının hepçileyin açlığa mahkumiyeti mi?

Ancak hemen belirtelim ki; Hamsun'un ana figürü gibi, Kafka'nın ana figürü de sanatçıdır ve açtır, iki metin bu noktada birbiriyle çok önemli bir benzerlik gösterir: Andreas kıymeti anlaşılmayan, yayınlanmamış yazıların yazarı olarak açlık içinde yaşamaya mecbur kalan bir sanatçı iken, "Açlık Sanatçısı" zaten az para kazandığı, kıymeti anlaşılmadığı için, gösteri gereği olmasa bile aç kalmaya

mahkûm olan, aç kalmak zorunda (kalacak) olan sanatçı modelinin kara-mizahla yoğrulmuş bir portresini sunar.

"Açlık Oyunları"na gelince, distopik bir tarihsel gerçeklik olarak toplama kamplarındaki hayatta kalma mücadelesini andıran ölümcül açlık oyununu izlemek edinen bu filmde de açlık olgusunun her türüyle karşılaşılır. Fiziksel açlık ve sınıf farkından kaynaklanan yaşam koşulları arasındaki uçurum, izleyiciye görsel olarak diğer yapıtlarda olduğundan çok daha çarpıcı biçimde sunulur. Kurmaca dünyadaki alt sınıf kesimini oluşturan mıtık ahalisinin yaşamının sunulduğu kesitler, (fiziksel) açlık ve sefaletin durumunu ortaya koyar. Filmin ana kahramanı olan Katniss'in bir gün ekmeğe dükkanının önünde aç beklerken, önüne atılan kuru ekmeğe tamah edişi, filmde fiziksel açlığı çok iyi yansıtan bir karedir. Bu durum sadece kahraman için değil, 12 mıtıkının hepsi için geçerli bir durumdur.

"Açlık Oyunları"nda haraç olarak seçilen oyuncuların oyunu kazanıp birinci olma isteğinin ilk nedeni; hayatta kalma içgüdüsüdür, ölmek istememeleridir. Ancak bunun bir başka nedeni de oyunu kazandıkları takdirde, onlara sunulacak olan o zenginliktir, ihtişam ve bolluktur. Bu durumda, o bolluğu gören haraçların/ oyuncuların, kendi yaşam koşullarındakinden çok başka bir dünya görmüş gibi büyük bir hayret ve hayranlık ile bakmaları hem fiziksel hem de ruhsal açlıklarının bir dışavurumu olarak okunabilir.

Anlatıya, romana ve filme bakıldığında, aslında hepsinin ana teması açlık olmasına karşın, bu açlık hepsinde tektip bir anlam ifade etmemektedir. "Açlık Sanatçısı" anlatısında ana figür, başlıktan da anlaşıldığı gibi fiziksel olarak açtır. Ancak burada daha çok, onun açlığı bir meslek, daha da ötesi bir sanat olarak görmesi ve bu açlık-mesleğine-sanatçılığına beslediği saygıyı izleyicilerden de görme arzusu öne çıkmaktadır. Anlatıda bir yandan sanatçının psikolojik açıdan kabul ve takdir görme arzusu söz konusu olduğundan, fiziksel açlığın yanında psikolojik/ duygusal açlık olgusu da mevcuttur. Hayatı boyunca insanlara kendini ve sanatının ciddiyetini anlatamamış veya anlatmaya çalışsa bile başarısızlığa mahkûm olmuş olan sanatçı, takdir edilip başarılı diye nitelendirilmeye açtır. Bu ruhsal/ duygusal açlığı nedeni ile de fiziksel açıdan ne kadar aç kalırsa kalsın, daha fazla aç kalmaya çalışmaktadır. Burada trajik-komik olan; sanatçının bunu sanat olarak görsün görmesin –değerinin anlaşılmasını her halükârda – açlığa mahkûm olmasıdır ki, "Açlık"ın yazar-sanatçısı Andreas, tam da bunu somutlaştıran bir figürdür. Aç kalmaya mahkûm sanatçının temsilcisi olan Andreas, büyük bir açlık ve sefalet içinde yaşamak zorunda kalsa da yazarlıktan asla vazgeçmemiş ve yazılarının değerinin anlaşılmasını, takdir edilip yayınlanmasını beklemiştir. Bu noktada Andreas'ın da kendini ispat etme/ kanıtlama çabası vardır. Bu duyguyu yaşamamış bir sanatçı olarak bunun eksikliğini yaşamaktadır. Bu nedenle Andreas'ta da psikolojik/duygusal bir açlık söz konusudur. Psikolojik açlığını yenmek için yazarlığı sonuna kadar, fiziksel açlığa dayanma gücünün en uç noktasına kadar götürmeye çalışır ki, Kafka'nın açlık sanatçısı da bunu yapar. Metinlerde görüldüğü gibi, kapitalist burjuva düzeni en nihayetinde "(d)oktoru da, hukukçuyu da, rahibi de, şairi de, ekonomisti de, kendi ücretli emekçisi, yani işçisi haline getirmiştir" (Marks&Engels, 2016, s. 24).

Film açlık temasının işlenmesi açısından değerlendirildiğinde ise ilk dikkati çeken; burada diğer yapıtlardaki gibi bir sanat ya da meslek aşkının söz konusu olmayıp ailevi bağların, manevi/ duygusal değerlerin ve hayatta kalma içgüdüsünün ön planda olmasıdır. Katniss, ölmüş babasının sorumluluklarını yüklenerek ailesini açlık ve sefaletten kurtarmaya çalışan genç bir kadındır. Haraç olarak seçilen aslında kendisi değil, kardeşi olmasına rağmen, onu korumak isteyen bir ebeveyn gibi davranıp sorumluluk almış ve onun yerine gönüllü olarak oyuna katılmıştır. Ana figür, ailesinde baba figürü olmadığı için, bunun duygusal/psikolojik ve fiziksel açıdan olumsuz etkilerini yaşamaktadır. Babasının eksikliğini, bizzat kendisi o role bürünerek aşmaya çalışmaktadır. Bu bakımdan onun psikolojik/duygusal olarak bir açlık yaşadığı savunulabilir. Tamamen hayata küsup bir kenara çekilmek yerine o, babalarının yerine geçip onun sorumluluklarını üstlenerek babalık kavramının içini doldurmaya ve ailesine destek olmaya çabalar ve bunda başarılı da olur.

Marksist bakış açısından bakıldığında, Kafka'nın "Açlık Sanatçısı" eserinde sınıf farkının keskin hatlarının çocuk figürleriyle çok iyi bir şekilde yansıtıldığı gözlenir. Sanatçıyı izleyen izleyiciler, aslında orada üst sınıfı temsil etmektedir. Çünkü sanatçının onların seyir zevkine hitap etmesi ve emeğinin onları şaşırtması ya da güldürmesi beklenmektedirler. Ancak çocuklar sanatçıyı gördüğünde şok olmakta ve çok üzülmemektedir. Bu metinde erişkinler, burjuvanın kirlenmiş/körelmiş/duyarsızlaşmış vicdan(sızlık)ını temsil ederken, çocuklar henüz bozulmamış vicdanı temsil etmektedir.

Romanda ise Marksizmin bakış açısından sınıf farkı, Andreas'ın entelektüel bir sanatçı olmasına rağmen açlık ve sefalet içinde yaşayıp dilenci gibi görünmesinde belirginlik kazanır. Ekonomik açıdan düzgün, insanca bir yaşam sürdürebilecek, en temel barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir geliri olmayan Andreas, insanların onu alt sınıftan, sıradan ve değersiz biri gibi görmesinden rahatsız olmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizliğin yarattığı sınıfsal ayırım, burada çok net olarak karşımıza çıkmakta ve romanda hem yoksulluktan kaynaklanan fiziksel açlık hem de sanatçı olarak eserlerinin kabul görmeyişinden kaynaklanan ruhsal bir açlık söz konusu edilmektedir.

Filmde ise Marksist bakış açısının eleştirdiği sınıf farkına dayanan açlık, diğer eserlerdekine kıyasla çok daha belirgin olarak ele alınmıştır. Filmin daha en başından sonuna kadar her karesinde sınıfsal ayırımın sunulduğu gözlenir. 12 mıntıkanın hepsi, onları yönetenlerin yaşadığı bolluk içindeki ihtişamlı hayata imrenmektedir. Yemeği bile zor bulan mıntıklar karşısında her açıdan zenginlik ve refah içinde yaşayan bir sınıf yer alır ki aslında, özendikleri bu ihtişam ve bolluğun asıl mimarı yine – emeği sömürülen kesim konumunda olan – 12 mıntıkadır.

Sonuç

Kuramsal açıdan komparatistiğin kapsam alanına giren bu makalede, Knut Hamsun'un "Açlık" romanı, Franz Kafka'nın "Açlık Sanatçısı" adlı anlatısı ve Gary Ross'un yönettiği "Açlık Oyunları" adlı sinema filmi karşılaştırılmıştır. Seçilen yapıtlar, başlıklarının da yansıttığı gibi, işledikleri ortak konu olan "açlık" kavramı ekseninde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Çalışmada, Norveç ve Avusturya yazınlarından iki seçkin yazarın iki kült metni ile bir sinema filmi temel araştırma nesnelere olarak belirlenmiş ve bu yapıtlarda ana tema olarak açlık olgusunun eleştirel bir bakış açısıyla işlendiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda karşılaştırılan yapıtlar arasında tematolojik bir bağ olduğu ortaya konulmuştur. Tematolojik karşılaştırma ve Marksist bakış açısıyla incelenen ikisi düzyazı metin, diğeri sinema sanatına dahil olan bu üç yapıtta, sanatçıların aynı konuyu ele alış biçimlerinde birbirlerine benzer ve birbirinden farklı yönler aydınlatılmıştır.

Sonuç olarak komparatistiğin, farklılıktaki birliği gösterme ilkesine uygun olarak; farklı zamanların/ ülkelerin/ yazarların/ yazınların/ sanatların/ medyalarında sanatçıların eleştirisi oklarının bulunduğu asıl ortak hedefin, kapitalist-burjuvazi düzeninin eleştirisi olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Bu yapıtların ortak tema olarak açlık olgusunu işlerken, aynı zamanda bu sorunun asıl kaynağına yönelerek, ağır ekonomik şartlar altında ezilen alt sınıfın açmazının, yüzyıllardır değişmeden aynı kalmasının sebebi olan kapitalist düzen eleştirisini gerçekleştirerek günümüze de ayna tuttuğu gerçeğine varılmıştır.

Kaynakça

- Aytaç, Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. Ankara: Doğu Batı, 2. Basım, 2019.
 Aytaç, Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. İstanbul: Say, 2003.
 Biography, Biography.com. Suzanne Collins Biyografi. Erişim 10 Eylül 2022.
<https://www.biography.com/writer/suzanne-collins>

Kızılar Emer, F., & Demir, E. (2023). Knut Hamsun'un "Sult" ve Franz Kafka'nın "Der Hungerkünstler" adlı metinleri ile Gary Ross'un "The Hunger Games" adlı filmi arasında tematolojik bir karşılaştırma. *Journal of Human Sciences*, 20(1), 65-79. doi:[10.14687/jhs.v20i1.6347](https://doi.org/10.14687/jhs.v20i1.6347)

- Baytekin, Binnaz. Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Edebiyat Bilim. Sakarya: Sakarya Üni., 2006.
- Britannica, Britannica.com, Suzanne Collins American author and screenwriter. Erişim 12 Eylül 2022. <https://www.britannica.com/biography/Suzanne-Collins>
- Corbineau-Hoffmann, Angelika. Einführung in die Komparatistik. Berlin: Erich-Schmidt, 2000.
- Gülşen Enver. Sinemanın Kökleri. İstanbul: İnsanArt, 2016.
- Hamsun, Knut. Sult. Kopenhag: Gyldendal, 1890.
- Hamsun, Knut. Açlık. İstanbul: Varlık. 44. Basım, 2020.
- Jones, Barry. Dictionary of World Biography. Australia: ANU E Press, 2013.
- Kafka, Franz. Ein Hungerkünstler. Die neue Rundschau. Band Oktober Heft, 33, Berlin: S. Fischer, 1922. İçinde: Deutsches Textarchiv, Erişim 30 Aralık 2022. https://www.deutschestextarchiv.de/book/show/kafka_hungerkuenstler_1922.
- Kafka, Franz. Bir Açlık Sanatçısı. İstanbul: Aperatif Kitap, 1.Basım, 2020, 7-20.
- Kayaoğlu, E. Edebiyat Biliminde Yeni Bir Yaklaşım: Medyalararasılık. İstanbul: Selenge, 2009.
- Keleş, A. Franz Kafka'nın Dava ve Şato Romanları'nın Film Uyarlamaları Örneğinde Edebiyat İle Film Arasında Medyalararasılık İlişkileri. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, Sakarya, 2016.
- Kızılar Emer, Funda. "Karşılaştırmalı Edebiyatbilimine Genel Bir Bakış", IBAD International Scientific Researches Association-Journal, 20–23 Nisan 2017, s. 153-160.
- Kızılar Emer, Funda. „Ein Überblick Über Die Grenzüberschreitende Entfaltung Der Komparatistik", Karşılaştırmalı Edebiyat Yazıları, Ed.: Mevlüde- Bekir Zengin. İstanbul: Kriter, 2019, s. 159-183.
- Kızılar Emer, Funda & Kerimustaoğlu, Kübra. "Grimm Masallarından Milenyum Sinemasına Pamuk Prenses Filmlerinde Kadın İmajının Dönüşümü", ID: 5729, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Vol 16, No: 2, Mayıs 2019, s. 525-542.
- Kızılar Emer, Funda. Duino Ağıtları (Rainer M. Rilke) ile Bir Meleğin Yakarışı/ Dualar (Hertha Kräftner) Adlı Yapıtlarda Melek İmgesi. Konya: Çizgi, 2014.
- Magill, Frank N. Dictionary of World Biography The 20th Century. New York: Routledge, 2011.
- Marx, Karl & Engels, Friedrich, Komünist Manifesto. Çev.: O. Tekin. İstanbul: Olympia, 2016.
- Moran, Berna. Edebiyat Kuramları Ve Eleştiri. İletişim Yay., İstanbul, 2002.
- Nünning, Ansgar (Hg.). Metzler-Lexikon Literatur- und Kulturtheorie: Ansätze- Personen- Grundbegriffe. Stuttgart-Weimar: Metzler, 2008.
- Robertson, Ritchie. Kafka. A Very Short Introduction. Great Britain: Oxford University Press, 2004.
- Ross, Gary. "Açlık Oyunları". 2012. <https://www.imdb.com/title/tt1392170/>.
- Schmitz-Emans, Monika. Franz Kafka Epoche–Werk–Wirkung. München: C.H. Beck, 2011.
- Suzannecollinsbooks, Suzannecollinsbooks.com. "Biography". Erişim 11 Eylül 2022. <https://www.suzannecollinsbooks.com/bio.htm>
- Tribute, Tribute.ca. "Gary Ross Biography". Erişim 15 Ekim 2022. <https://www.tribute.ca/people/biography/gary-ross/1844/>
- Wagenbach, Klaus. Franz Kafka Yaşam Öyküsü. İstanbul: Cem Yayınevi, 2. Basım, 2008.
- Wikiwand, Wikiwand.com. "Gary Ross". Erişim 16 Ekim 2022. https://www.wikiwand.com/en/Gary_Ross
- Zima, Peter V. Komparatistik. Tübingen und Basel: A. Francke, 2011.

In this study, two cult texts in the prose genre by Knut Hamsun (1859-1952), a Norwegian writer of great fame in world literature, and Franz Kafka (1883-1924), one of the most distinguished representatives of Austrian literature, and a film adapted from the novel of the same name by Suzanne Collins (1962-) from English literature, which is included in the category of cult films of world cinema, are compared on the axis of a common theme.

The objects of analysis of the article are Knut Hamsun's "Sult" (1890), which is a novel, Franz Kafka's "Der Hungerkünstler" (1922), which is a narrative, and the film "The Hunger Games" (2012) directed by Gary Ross. These two works, which were written in epic genre in different countries of Europe in the 1900s, and this film, which is a product of millennium cinema, thematize the phenomenon of hunger, as the titles reveal. From a theoretical point of view, the study falls within the scope of comparatistics (comparative literary studies), which is theorized by the concept of "crossing borders" between literatures, languages/arts or media.

Etymologically rooted in the Latin words comparatio, comparare, "comparatistics" primarily corresponds to the act of "comparison". Comparatistics first emerged in France in the 19th century when the method of comparison was used with the adjective "comparative" in the sciences of medicine and biology and gained scientific prevalence, and then it was applied to politics, law, linguistics and other fields of specialization and transferred to the world of literature. The common problems of almost all of these disciplines can be summarized as typological comparison, genetic comparison, reception problems, translation problems, periodization problems and thematological problems. In this study, which falls within the scope of comparatistics from a theoretical perspective, a thematological comparison has been made on two cult texts selected from Norwegian and Austrian literature and an American film adapted from an English novel to cinema on the axis of common subject / motif. As the titles of the works we have chosen as the subject of analysis immediately reveal, the common main theme in all of them is the phenomenon of 'hunger'.

In 1920, the Norwegian writer Knut Hamsun, who was awarded the Nobel Prize in Literature, succeeded in establishing a solid place for himself in world literature with his novels "Hunger", "Mysteries" (1892), "Pan" (1894) and Nomad (1906-1912), which were also translated into Turkish. Hamsun, who created a novel universe with gloomy and nihilistic impulses, turns to the archaeology of the inner worlds of the novel's heroes; he describes their psychological and emotional lives in depth by dealing with their struggle against the evil dark forces that they postpone to the unconscious. Hamsun's style, which is oriented towards the depths of the human soul, becomes racialized through the intensive use of modernist narrative techniques such as the stream of consciousness technique. Hamsun's works generally deal with psychological and existential themes such as loneliness, isolation, alienation and the search for meaning in a modern world. The first work to be analyzed in this study is Knut Hamsun's novel "Hunger", originally titled "Sult" in Norwegian. Published in 1890, this novel focuses on the life of a young writer named Andreas who lives in poverty and misery in Kristiana, Norway in the 19th century. Andreas, a writer like Hamsun, suffers from hunger and poverty throughout the novel. His mental and physical health deteriorates due to the unfavorable conditions he lives in. The novel draws attention with its depiction of the wounds inflicted by hunger and poverty on the human psyche, on the psyche of an artist-writer whose perception and sensitivity are more developed than other people, and the negative psychological effects of these by using the stream of consciousness technique.

The main figure of Franz Kafka's "The Hunger Artist" ("Der Hungerkünstler"), the creator of cult texts that brought the concept of "Kafkaesque" to world literature and never lost their power of influence, is about a man who specializes in starving his body for a very long time. He earns his living by performing his starving body in various circuses. For this reason, he is called "starvation artist". The text describes his longest fasting period, in which he goes without eating for a particularly long time. As time passes, the hunger artist becomes weaker and weaker, and eventually he is no

longer able to perform his art. The hunger artist, who has no connection with the audience to whom he performs his hunger performance, can no longer gain the appreciation of the public at the end of the show he started to keep his longest fast and dies because of their lack of interest in his art, loneliness and isolation. In this narrative titled "The Hunger Artist", Kafka presents a gloomy perspective on the (lack of) meaning of art and the problematic of existence, miscommunication, loneliness and alienation of the subject living in the modern world in general.

The novel by British female author Suzanne Collins, published in 2008, was adapted to cinema in 2012 under the direction of Garry Ross with the same name (The Hunger Games). The film starring Josh Hutcherson, Liam Hemsworth, Jennifer Lawrence and Woody Harrelson was released on 23.03.2012. The novel by British female author Suzanne Collins, published in 2008, was adapted to cinema in 2012 under the direction of Garry Ross with the same name (The Hunger Games). The film, starring Josh Hutcherson, Liam Hemsworth, Jennifer Lawrence and Woody Harrelson, was released on 23.03.2012. "The Hunger Games" ("The Hunger Games") tells the story of a young woman living in poverty and the life-and-death struggle of other lower-class people like her in a game played by the upper classes. The plot of the film revolves around an annual event held in Panem, a fictional dystopian-apocalyptic country. This game, in which economically lower-class people are forced to play as a spectacle for upper class people, actually means a life-and-death battle for the players. Within the framework of the game organized every year, a girl and a boy are demanded as tribute from the lower-class people living in 12 districts of the country. The tributes are sent to an arena like the gladiatorial games of ancient times, where they are forced to fight each other until only one survives. The film focuses on the struggle of the protagonist Katniss, who volunteers to take part in the competition in place of her brother. It criticizes the oppression of the people by the Capitol, the dominant power in the pandemic, and the social and economic class distinction.

The aim of the study is to compare the common theme that we have identified in these two cult texts representing the epic genre written in two different European countries with the cinema film "The Hunger Games", a different media (art) product that became famous in our country in a short time. In this way, the aim of the study is to reveal the similarities and/or differences in the theme of hunger in different arts/media of different times, different countries and different arts/media, and to reveal the basic phenomenon lying behind this, that is, the main common target where the arrows of criticism of the artists meet, the criticism of the bourgeois capitalist order.

The art of cinema, which has a history of nearly a century, is relatively younger than other arts with its structure that blends other arts such as photography, music, etc., especially literature with its written / visual / auditory dimensions. This young art, which is described as the "seventh art", stands out as a more powerful art branch/media tool, especially in terms of audiovisual expression possibilities, and as a more effective art branch/media tool with its appeal to large masses. There is a strong exchange between the arts of literature and cinema, which are the source of each other. Both of them basically aim to make the audience feel human and social life with its different dimensions and sections and to enable this target audience, which is the receiver, to come to terms with the realities of life, experiences/experiences/emotions and thoughts with their physical and spiritual expansions. The mutual interaction between literature and cinema, both of which correspond to different media in the field of communication, reveals itself especially in many motifs and subjects transferred from the literary world to cinema (Literaturverfilmung).

According to Rajewsky's classification, there are three different types of intermedia relations: "media combination, media exchange (Medienwechsel) and intermediality relations (intermediale Bezüge)." The intermediality relationship in the drama and action film adapted from the novel "The Hunger Games" (2008) by British writer Suzanne Collins, directed by Gary Ross, can be added to the category of "media transformation", which corresponds to the interpretation of one media by the

director and transfer to another media in terms of subject matter. As a matter of fact, media transformation technique is generally used in adaptations from the literary world to cinema.

Here, however, we have not investigated how the novel-to-film adaptation is realized, but how the common theme is treated in the three media we have chosen as the object of study. The methodology used in this article, which is a comparative study of Norwegian, Austrian and (secondarily) British literature and American cinema, with its interliterary and intermedia/interartistic elements, is therefore primarily a thematological comparison. It is possible that there is not a direct contact relationship between the artists who produced the works in question, but an interaction that takes place indirectly, that is, chronologically, through the reading of the texts of the predecessors by the successors.

In this study, we have used the typological comparison method, which emerges as a product of similar historical, social and productive conditions, rather than the genetic comparison method that investigates direct or indirect interaction relations. This study was carried out in the light of the ideas of the Marxist school pioneered by Zirmunskij and Āurišin, who proceeded from the classical Marxist premise that the economic conditions in the "infrastructure", which defines the means and relations of production in society, shape the world of art and literature, which are included in the superstructure of society.